

APPELLATE CRIMINAL

ਬਾ ਅਦਾਲਤ ਐਸ.ਬੀ. ਕੈਪੂਰ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ. ਗਰੋਵਰ, ਜੇ.ਜੇ

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਸਤਪਾਲ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ,-ਜਵਾਬਦਾਤਾ

1961 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 170-ਡੀ

ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ (1957 ਦਾ XXXVII) ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਅਤੇ 16-ਭੋਜਨ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਨਿਯਮ, 1955-ਨਿਯਮ 5 ਅਤੇ ਅੰਤਿਕਾ ਬੀ, ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਏ. 20.01 ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸਿਰਕਾ-ਕੀ ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਰਾਜ ਦੇ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਯੂਸੀਡ-ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸਿਰਕੇ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ ਬੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 20.01 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੰਧਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਣਿਜ ਐਸਿਡ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਸਟੋਰੇਜ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਐਨਾਲਿਸਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਨਮੂਨੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਲਈ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੱਸਣਾ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਭੋਜਨ ਦੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਬਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਦਿੱਲੀ, ਮਿਤੀ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1961 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ. ਆਰ. ਆਰ. ਕਾਰਨ.

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਤਾਰਾ ਚੰਦ-ਬਿਜ ਮੋਹਨ ਲਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਰਾਧੇ ਮੋਹਨ ਲਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਲਈ।

ਆਰਡਰ ਕਰੋ

ਕਪੂਰ, ਜੇ.-ਇਹ ਛੇ ਅਪੀਲਾਂ (ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 170-ਡੀ ਤੋਂ 175-ਡੀ ਆਫ 1961)

ਨਗਰ ਨਿਗਮ, ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ

ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1954 (1954 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰ. 37), ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ

ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ,

ਕਿਉਂਕਿ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ, ਮਿਤੀ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1961, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਬਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼,

ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਫਸਟ ਕਲਾਸ, ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ

ਅਤੇ ਤੱਥ ਵੀ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸਤ ਪਾਲ ਕਪੂਰ, ਐਬਰੋਸੀਆ ਫੂਡ ਐਂਡ ਕੈਨਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼, ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਮਾਲਕ

ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਸੇਲਜਮੈਨ ਸੀ। ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਵੱਖ-

ਵੱਖ ਮਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸਿਰਕੇ ਦੇ ਸੈਪਲ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲਏ। ਇਹ ਪਬਲਿਕ ਐਨਾਲਿਸਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਗਰ ਨਿਗਮ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਮੂਨੇ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਮਿਲਾਵਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:-

"ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਨਮੂਨਾ ਮਿਲਾਵਟੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ।"

ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੇਸ ਸਿੱਖ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਣਪਛਾਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 512 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਤ ਪਾਲ ਕਪੂਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਈ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1961 ਦੀ ਤਰੀਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਬਲਿਕ ਐਨਾਲਿਸਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੇਸ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (1), ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਸ ਪੀ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਗਲਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕੇਸ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਇਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ।

"ਮਿਲਾਵਟ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (i) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਵਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਜਾਂ ਲੇਖ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤੱਤ ਅਜਿਹੇ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਵੀ ਮਿਲਾਵਟੀ ਭੋਜਨ ਜਾਂ ਭੋਜਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ, ਜਾਂ ਸਟੋਰ, ਵੇਚ ਜਾਂ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਭੋਜਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਉਸ ਅੰਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅੰਤਿਕਾ ਦਾ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ਼ ਏ. 20.01 ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸਿਰਕੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:-

"ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸਿਰਕੇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਐਸੀਟਿਕ ਐਸਿਡ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਉਤਪਾਦ। ਇਸ ਵਿੱਚ 3.75 ਗ੍ਰਾਮ ਐਸੀਟਿਕ ਪ੍ਰਤੀ 100 ਮਿਲੀਲੀਟਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-

(ਏ) ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਣਿਜ ਐਸਿਡ,

(ਬੀ) ਸੀਸਾ ਜਾਂ ਤਾਂਬਾ,

(c) 1.5 ਹਿੱਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਆਰਸੈਨਿਕ,

(d) ਕੈਰੋਮਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰੰਗਦਾਰ ਪਦਾਰਥ।"

ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਪਦਾਰਥ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਭੋਜਨ ਦੇ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਸਟੋਰੇਜ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਰਾਏ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਬੰਧਨੀ ਹਿੰਗ" ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰੀ ਗਰਿੱਟਸ, ਚਾਕ ਅਤੇ ਕੋਲੋਫੋਨੀ ਰਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ

ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਿਲਾਵਟੀ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੋਜ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਅਧੂਰੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲਾ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਾਵਟੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (i) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (h) ਅਧੀਨ ਭੋਜਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਖਾਸ ਭੋਜਨ-ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। , ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧੂਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅੰਤਿਕਾ ਬੀ ਦੇ ਪੈਰਾ A.04 ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਧਨੀ ਹਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੋਲੋਫਨੀ ਰਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (2) 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਲਦੀ (ਹਲਦੀ) ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਲਦੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਪੀਲ (ਰਾਜ

ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (2) ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਨੇ ਹਲਦੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ:-

"ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲਾਵਟ ਹੈ।"

ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨਾਕਾਫੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਹੱਦ ਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕੇਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਅਪੀਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ 31.45 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੁਆਹ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਕਾਰਬਨਿਕ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (2), ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਸਹੀ ਮਾਤਰਾ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ. ਜਦੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਭੋਜਨ ਦੇ ਉਸ ਖਾਸ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਕਰੇਤਾ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ,

ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ, ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਫੂਡ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਕੇਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੀ ਸਹੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਲਈ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ 3 ਮਈ, 1962 ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਏ.ਐਨ. ਗਰੋਵਰ, ਜੇ.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅਨੁਵਾਦਕ)